

Decisiuns duein purtar sclariment

Las vischnauncas da Vuorz ed Andiastr decidan independentamein cun tgi fusiunar

DA HANS HUONDER / ANR

■ **Entochen che las vischnauncas d'Andiastr e Vuorz han buca decidu independentamein cun tgi fusiunar s'avonza il project da fusiun buca. Per quei motiv duein ils conclus persuerter vegnir pri ils 10 da zercladur 2016. Gest tenor resultat entschiva la lavur da project lu pli u meins danovamein.** Igl onn 2012 ha Andiastr detg claramain gie alla fusiun cun Vuorz e Breil, ferton che la vischnaunca da Vuorz ha refusau quella. Dapi lu ha ei dau moviment ella discussiun, surtut a Vuorz. Ina iniziativa pretenda da sclarir la fusiun da Vuorz cun la vischnaunca Ilanz/Glion, ina moziun vul la fusiun da Breil, Vuorz ed Andiastr. Per sclarir damondas da detagl ei ina grupp da lavur vegnida installada. Il medem mument ei la Scol'aula per tecnica ed economia Cuera vegnida incaricada d'accompagnar il project.

Il settember vargau ei la partenza succedida. El rom da quella lavur ein era las suprastonzas communalas da Breil ed Ilanz/Glion sco era igl Uffeci da vischnauncas dil cantun Grischun vegni involvi. Il mardis ein ils resultats da quella lavur, respectivamein dallas examinaziuns fargas el decuors dil davos miez onn, vegni presentai alla publicitad.

Situaziun complexa

Sco quei ch'il president communal da Vuorz, *Guido Dietrich*, ha detg la mesjamna endamaun enviars l'Agentura da novitads rumantscha, ei la discussiun buca stada liunga, mo tonaton constructiva. Vid las posiziuns fundamentalas dallas duas vischnauncas seigi denton semidau nuot. En in punct ein las vischnaun-



Els han orientau il mardis sera la populaziun davart ils proxims pass pertuccont ina fusiun da vischnauncas: Da sen. il president communal d'Andiastr Sievi Sgier, il meinaproject Ursin Fetz ed il president communal da Vuorz Guido Dietrich.

FOTO H. HUONDER

cas da Vuorz ed Andiastr unitas: Per migliurar la situaziun da partenza futura ei ina fusiun necessaria. La damonda ei denton cun tgi. «Ina fusiun cun Breil ed Andiastr havess per consequenza ch'il trafic futur menass tras Vuorz. Quei sin fundament dalla colligiaziun cun Breil. Entochen ch'ina via d'untgida ei fatga cuozza ei rodund 20 onns. Il trafic ei tenor nies manegiar buca cumpatibels cul svilup economic persistent che nus avisein, surtut pertuccont il turissem», di il presi-

dent communal da Vuorz, Guido Dietrich. Empau auter vesa il president communal d'Andiastr, *Sievi Sgier*, la situaziun: «Nus essan dil meini ch'ina fusiun cun Vuorz e Breil fuss la meglia soluziun, surtut era ord vesta economica. Jeu partatgel per exempel vid las pendicularas ni era la scola da skis.» Per quei motiv organisescha la vischnaunca d'Andiastr proximamein ina sera da discussiun davart il spazi economic dalla regiun. La fin 2014 dumbrava Andiastr 196 habitonts, Vuorz

343 e Breil 1278. Ensem vegnessen las treis vischnauncas sin biebein 1800 habitonts. Finanzialmei ston las vischnauncas tscherchar ina fusiun ils proxims onns, cass cuntrari ein las investiziuns futuras per part buca pusseivlas.

Sclariu entgins detagls

Il cantun insista sin ina fusiun da Vuorz ed Andiastr el cass ideal cun in'aura vischnaunca, pia Ilanz/Glion ni Breil. Per quei motiv eis el lu era

promts da sbursar ina contribuziun persuerter sulettamein sch'ei dat ina fusiun en ina da quellas constellaziuns. La dimensiun dalla contribuziun per la fusiun vul el comunicar per cura ch'il perimenter da fusiun ei fixaus. Sco quei che la lavur fatga sut l'egida d'*Ursin Fetz* dalla Scol'aula per tecnica ed economia Cuera muossa ein las duas vischnauncas dalla Foppa beinvegnidas ton tier la vischnaunca da Breil sco tier Ilanz/Glion. Ton Breil sco Ilanz/Glion ein denton dil meini ch'ei fetschi pauc senn da far quei pass da fusiun, respectivamein d'incorporaziun, sulettamein cun ina da quellas vischnauncas. Per saver cuntinuar cun in project da fusiun concret ston las vischnauncas da Vuorz ed Andiastr pia decider en tgei direziun ch'ellas vulan ir. Quella decisiun duei vegnir prida ils 10 da zercladur 2016. Ad Andiastr succeda quei cun ina votaziun consultativa. La vischnaunca da Vuorz ha da decider lezza sera davart l'iniziativa e la moziun.

Da risguardar dat ei lu damondas sco il trafic, mo era la scola e la cooperaziun forestala sco era la situaziun ord vesta economica. Sco quei che Fetz ha puntuau il mardis sera ha il perimenter nundefiniu per la fusiun engrevgiau la lavur da project: «Normalmei eis ei aschia ch'il perimenter ei fixaus naven dall'entschatta e ch'ins lavura lu vid quel.» En quei senn ei la decisiun en rodund dus meins indispensabla per saver cuntinuar cun la lavur.

Silsuenter duei in'ulteriura fasa da preparativas suandar. La lavur il davos miez onn els gremis da project taxescha Fetz per constructiva, schegie ch'ei hagi era dau muments pli grevs.

Paun e pizzas dil crest-baselgia

Il pistrin-pervenda a Sagogn ei reactivaus

■ **(anr/abc) Varga 20 onns ha negin tuccau en igl object ella cuort dalla pervenda catolica. Il pistrin fuss prest ius en emblidonna. Grazia ad ina pintga renovaziun dils fuorns ei il secund pistrin a Sagogn puspei en funcziun.** Avon sis onns ha la Pleiv catolica da Sagogn renovau la casa pervenda. Igl ei stau ina pulita investiziun da varga 1,2 milliuns francs. Igl entir baghetg sil crest-baselgia ei vegnius cumpigliaus, naven dils tschalers tochen il surcombras. Dapi ils 2010 ha la pleiv lu era a disposiziun in spazi public cun biro digl uffeci parochial, sala-pervenda, cuschina e tulettas. Ellas alzadas sura han ins scaffiu duas habitaziuns, ina gronda ed ina pli pintga. La cuort ed il clavau-pervenda ein restai sco quei ch'ei fuvan.

Da Morissen a Sagogn

En quella cuort denter casa e clavau sesanfla il pistrin. Igl ei in pign baghetg cun tetg ch'ei savens exposts all'aura sut. Cheu fagevan probabel gia ils caputschins paun per lur diever. Suenter che quels han bandunau ils 1923 la pleiv da Sagogn han ins buca pli duvrau aschi savens ils dus fuorns. Enteifer il project da renovaziun dils 2010 ha la cumissiun da baghegiar inclus mo parzialmei il pistrin. Per mantener la substanza han ins renovau il tetg ed ils mirs exteriors, vid ils dus fuorns han ins denton fatg nuot. Ina sondascha enteifer la pleiv haveva mussau che negin hagi interess da duvrau ils proxims onns il stabiliment.

Igl unviern vargau ha ina damonda d'ordeifer destadau il pistrin ord sien. Il Museum Regional Surselva fuvva silla tscherca da novas localitads per in da ses luvratoris d'affons. La mena-

dra dil museum, *Claudia Pfister*, ha contactau la pleiv per eruir sch'ins savessi reactivar quel. Ella ha viu la pusseivladad da transferir a Sagogn il luvratori da far paun. Quella puschida

fuvva ils davos onns el mulin a Morissen. Damai che quel vegn nezegiaus el futur turisticamein e cun in'ustria ha Claudia Pfister stuiu semetter alla tscherca da novas pusseivladads. Fina-

mira eis ei stau da mantener il luvratori da far paun. Igl ei in dils novs luvratoris ch'il museum porscha als affons per cheutras presentar las lavurs a maun tradiziunalas da pli baul. Paun ch'ins cumpra dil pasterner ni dallas stizuns ei buc il medem sco paun frestg ord il fuorn da lenna. Ed il paun ord il pistrin ei aunc inagada zatgei auter.

Dacuort fatg l'emprova

La suprastonza dalla pleiv ha buca snegau la damonda, ha denton contactau il construider da pegas *Otto Deplazes* cugl intent da schar examinar sch'els fuorns seigien insumma aunc duvrebels. L'analisa ha mussau ch'il pistrin ei intacts e sa vegnir duvraus. Enten renovar il tetg havev'ins denton buca remplazzau il tgamini vegl. La suprastonza dalla pleiv ha decidu da schar far las lavurs necessarias cun bischels da fem e da prender en funcziun il fuorn. Dacuort han Claudia Pfister e *Petra Cavelti*, la presidenta dall'Uniun da dunnas da Sagogn, saviu scaldar l'emprema gada omisus. Las duas dunnas han experienttscha da far paun damai ch'ellas fan part dalla grupp che fa regularmei paun el pistrin dil quartier Casut. Naven dil matg 2016 vegn Claudia Pfister a Sagogn cun affons ch'ei s'annunziai tiel museum pil luvratori da far paun. Ils affons vegnan ad emprendre da scaldar il fuorn, formar la pasta e metter paunins e terscholas el fuorn. Il pistrin stat d'ussa naven era a disposiziun als ulteriurs habitonts dil vitg.



Il pistrin culs dus fuorns ei in baghetg annex alla casa-pervenda da Sagogn.

FOTO A. BEELI